

XII. kolokvium mladých jazykovedcov

Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV a Jazykovedný ústav Ľ. Štúra v Bratislave zorganizovali v dňoch 4. – 6. 12. 2002 v Modre podujatie, ktoré už dvanásť raz ponúklo mladým lingvistom priestor na prezentáciu. Program bol bohatý, svoje príspevky prednieslo 52 účastníkov zo 6 štátov, takže by sme mohli kolokvium pokojne označiť prívlastkom medzinárodné. Rokovanie otvorili organizátorka a pravidelná patrónka podujatia M. Nábělková a riaditeľ JÚLŠ S. Ondrejovič.

Príspevky z oblasti lexicológie sa zväčša zaoberali najnovšími zmenami v slovnej zásobe súčasného jazyka, resp. jazykov. Modernej slovenčine, konkrétne preberaniu cudzích antroponým, sa venoval *Martin Ološtiak* (FF PU Prešov), s problematikou využitia tabuizovanej lexiky prišla *Jana Ďurašková*, Slovenka študujúca v Prahe (FF UK). Veľmi aktuálnou problematikou tvorenia štandardizovaných textových korpusov slovanských jazykov sa zaoberal *Alexander Horák* (JÚLŠ SAV Bratislava) a zároveň predstavil formujúce sa oddelenie JÚLŠ, ktorého náplňou bude tvorba textového korpusu slovenského jazyka. V príspevku *Juraja Mihálíka* (FF UK Bratislava) sme sa dozvedeli o rozkolísanosti odbornej terminológie v arabčine a o problémoch preberania internacionalizmov do tohto jazyka. Mladých lingvistov z Ústavu pro jazyk český (Praha) spájala spoločná téma grantového projektu, a to internacionalizmov v slovnej zásobe češtiny. *Jitka Mravinacová* v príspevku *Reflexia internacionalizmov v domácej lexike* rozoberala aktuálne sémantické posuny vo vrstve internacionalizmov anglického pôvodu v češtine, *Pavla Šmídová* si v príspevku *Morfologické varianty v prívlastkovej pozícii* všimla prechod prefixoidov typu bio-potraviny do prívlastkovej pozície, *Zdeňku Opavskú* (*Nové komponenty v češtine e-, i- a m-*) zaujali aktuálne javy ako napríklad prenikanie nových kompozít typu e-pošta, m-banking, i-kavárna a *Ladislav Janovec* vystúpil s príspevkom *Využitie sémantického potenciálu slovotvorných prvkov -fobie/-fobik* Zložené substantíva s prvým komponentom *kyber-* priblížil *Patrik Mitter* (PF UJEP Ústí nad Labem). *Adéla Říhová* (PF UK Praha) analyzovala zaujímavú skupinu francúzskych výpožičiek v češtine odvodených od základu *pas* s poukázaním na Nemecko ako tranzitnú krajinu. Sémantickú a syntaktickú analýzu českých slovies komunikácie *mluvit* a *hovořit* podal *Jan Daněk* (PF UK Praha).

Problémy slovenskej lexikografie riešili dva referáty. *Nicol Janočková* (JÚLŠ SAV Bratislava) opísala inováciu výkladových výrazov a obmedzenie hniezdovania slov v pripravovanom výkladovom slovníku slovenčiny. *Andrea Rafayová* (JÚLŠ SAV Bratislava) hovorila v príspevku *Expesívnost' a lexikografia* o možnostiach lexikografického spracovania expresívnych substantív.

Filozofické otázky lexikálnej sémantiky mali svoje zastúpenie aj prostredníctvom referátu *Adriany Rajnohovej* (FHV UMB Banská Bystrica), ktorým podnietila

dlhú diskusiu. V príspevku *Sémantická ekvivalencia z kognitívneho aspektu* sa zamyslela nad kognitívnou riešiteľnosťou synonymie.

Zaujímavé pohľady na jazyk priniesol blok venovaný sociolingvistickým otázkam. Prím tu hrali slovensko-české jazykové vzťahy, najmä otázky česko-slovenského bilingvizmu v Českej republike. *Kamil Kopecký* (PF UP Olomouc) sledoval úroveň porozumenia slovenčiny dotazníkovou metódou, pričom jeho cieľovou skupinou bola pubescentná mládež. *Marián Sloboda* (FF UK Praha) si všímal jazyk v transgeneračnej perspektíve, a to etnometodologickou konverzačnou analýzou. Sociolektom minoritných spoločenských skupín sa zaoberala *Anna Gálisová* (PF UMB Banská Bystrica). *Jaroslav Vala* a *Radek Čech* (PF UP Olomouc) hovorili o problémoch školskej percepcie poézie. *Kamila Karhanová*, *Lucie Hašová* a *Petr Kaderka* (ÚJČ Praha) nás vo svojich príspevkoch oboznámili s mechanizmom vytvárania predsudkov voči cudzincom prostredníctvom jazykových prejavov v médiách a poukázali na etnický stereotyp v televíznych diskusných reláciách.

Do oblasti aplikovanej lingvistiky patril príspevok *Jaroslavy Loudovej* (PF UK Praha), ktorá sledovala nízke zastúpenie publicistických textov v učebniciach českého jazyka pre druhý stupeň ZŠ a príspevok *Michaely Palcutovej* (FF UK Bratislava), v ktorom poukázala na problémy vyučovania slovenského jazyka ako cudzieho jazyka v súvislosti s mnohými výnimkami.

Aktuálne príspevky zazneli v oblasti zvukovej stránky jazyka. *Marcel Olšiak* (FF UKF Nitra) si vo svojom príspevku všímal variabilitu suprasegmentálnych javov. Analýzu rozhlasových prejavov vypracovala *Barbora Hedbávná* (FF UK Praha). Upozornila na nedostatočnú výslovnosť samohlások niektorých moderátorov českých rádii, ktorá sťažuje percepciu prejavu.

Pozornosti mladých lingvistov neušli ani novodobé informačné médiá. Jazykovú stránku krátkych správ (SMS) opísala *Miriam Medňanská* (JÚLŠ SAV Bratislava) a mnohí ďalší referujúci sa vyjadrovali k jazyku internetových textov (J. Ďurašková, J. Mravinacová, A. Gálisová).

Analýze imaginárnych a reálnych motívov v umeleckom texte Václava Pankovčina sa venovala *Slavomíra Glovňová* (FF UKF Nitra), problematiku polopriamej reči v umeleckých textoch sme mohli sledovať v príspevku *Jany Janouškovej* (FF UK Praha). Na chybné a komicky pôsobiace verejné nápisy v angličtine upozornila *Michaela Laštovičková* (ÚJČ Praha). Ďalšie príspevky z oblasti štylistiky od pražských kolegov z ÚJČ (*Alena Krausová*, *Markéta Slezáková*) sa zaoberali diskusnými televíznymi programami. Analýze hovorených textov, tentoraz z oblasti rozprávania školákov, sa venovala *Petra Hudková* (PF UK Praha). Zastúpené boli aj ďalšie štýly a žánre: listy zo 17. storočia charakterizovala *Blanka Michalová* (PF UK Praha) a štýl kázní priblížil *Martin Havlík* (FF UK Praha).

Vývoj deklinačných vzorov v slovenských gramatikách od štúrovského obdobia po dnešok načrtla *Lucia Gianitsová* (FF PU Prešov). Nadviazala tak na svoj príspevok z minuloročného kolokvia. *Júlia Hansmanová* (FF UK Bratislava) sa venovala kategoriálnym formám intenzifikácie. Dva príspevky boli z oblasti častíc: *Markéta Kostlivá* (PF UK Praha) porovnávala fungovanie častíc *ešte* a *už* v češtine a v slovenčine. *Barbora Krylová* (FF UK Praha) analyzovala zvláštne funkcie latinských častíc *ergo* a *enim*.

Problematika prekladu bola obsahom dvoch príspevkov. *Charles Sabatos* (USA) hovoril o preklade Vilikovského prózy *Večne je zelený...* do angličtiny a *Gabriela Magová* (ÚSL SAV Bratislava) o preklade anglickej poézie do slovenčiny.

Bohatý na príspevky bol už tradične dialektologický blok. Priniesol príspevky o nárečiach rôznych jazykov. Lexiku nárečia z okolia Brezna priblížil *Tomáš Bánik* (FF UKF Nitra), dialektom východného Slovenska sa venovali mladí jazykovedci z JÚLŠ *Miroslav Hovančík* (Spiš) a *Martin Chochol* (Zemplín). Príspevkami z areálového výskumu slovinských nárečí sa prezentovali *Tjaša Jakop* (Inštitút slovinského jazyka Ľubľana) a *Saša Poklačová*, ktorá pôsobí na FF UK v Bratislave ako lektorka. Zastúpená bola najmä nárečová onomastika. V príspevku *Zuzany Týrovej* (Nový Sad) to boli živé mená v obci Pivnica a *Alexandra Gerláková* (FHV UMB Banská Bystrica) hovorila o posesívnosti v toponymách z Gemera.

Historická lexika bola témou príspevku *Renáty Mračníkovej* (FF UK Bratislava), ktorá poukázala na polonizmy v Historickom slovníku slovenského jazyka. Niekoľko zaujímavých príspevkov bolo venovaných analýze historických textov. *Peter Karpinský* (FF PU Prešov) analyzoval text v kultúrnej východoslovenčine, *Markéta Pytlíková* (ÚJČ Praha) sa zaoberala určovaním autorstva staročeských prekladov Biblie, *Joanna Mielczareková* (Inštitút poľského jazyka Toruň) tiež analyzovala staročeské texty, avšak z hľadiska flexie zámen, a *Katarzyna Nowakovska* z toho istého pracoviska sa zaoberala určením pôvodu cyrilského evanjeliára zo 16. storočia.

Dvanáste kolokvium sa skončilo, nech žije trináste! Opäť (po dvoch rokoch) sa uskutoční na východnom Slovensku v spolupráci s lingvistami z FF PU v Prešove. Veríme, že toto stretnutie sa znovu stane fórom, na ktorom budú mať mladí perspektívni jazykovedci zo Slovenska i z okolitých krajín príležitosť prezentovať výsledky svojej práce.

Tomáš Bánik – Marcel Olšiak